

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра права Європейського Союзу

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПРОТОКОЛ ТА ЕТИКЕТ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма/спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2017

Викладач – Єфремова Катерина Вікторівна,
доцентка кафедри права Європейського Союзу, кандидатка юридичних наук,
доцентка

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Дипломатичний протокол та етикет» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 11 с.

Розробник

Єфремова Катерина Вікторівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 3 від 7 листопада 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри

Яковюк Іван Васильович

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Дипломатичний протокол та етикет
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Єфремова Катерина Вікторівна, к.ю.н., с.н.с., доцентка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 098 22 313 98
E-mail	k.v.yefremova@nlu.edu.ua
Консультації	Викладач перебуває на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій. Вул. Динамівська, 4, ауд. 810.
Онлайн консультації:	Ідентифікатор конференції Zoom: 479 372 2197, код доступу: 135200

Анотація навчальної дисципліни

Предмет навчальної дисципліни дипломатичний протокол та етикет становить сукупність загальноприйнятих правил, традицій і умовностей, яких дотримуються уряди, відомства закордонних справ, дипломатичні представництва, офіційні особи, представники міжнародних організацій у міжнародному спілкуванні.

Міжнародні контакти України із зарубіжними державами отримують все більший розвиток. Правовим полем міжнародних відносин виступає міжнародне право. Однак для забезпечення дипломатичних відносин недостатньо тільки міжнародно-правових норм. Однією з найважливіших складових професійного забезпечення міжнародних відносин, є дипломатичний протокол та етикет.

Знання норм і правил дипломатичного протоколу та етикету потрібне для практичної діяльності випускників не лише в системі дипломатичної служби, але й у сфері зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного туризму, в підрозділах по міжнародній діяльності регіональних і місцевих органів влади, наукових, освітніх, культурних й інших організацій і установ.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань про основні поняття дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету при здійсненні офіційної діяльності держав у міжнародних відносинах за допомогою відповідних органів зовнішніх зносин.

Завдання:

- вивчення існуючих теоретичних проблем співвідношення дипломатії та дипломатичного протоколу та етикету;
- аналіз нормативно-правової (національної та міжнародної) бази дипломатичного протоколу;
- вивчення базових принципів дипломатичного протоколу, зокрема, «міжнародної ввічливості» та її складових;
- розуміння основних понять, термінів та категорій, що складають суть дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету;
- розуміння методів та засобів дипломатичної комунікації, основні види документів дипломатичного листування;
- розкриття специфіки протокольного забезпечення багатосторонньої дипломатії (міжнародних нарад, конференцій, симпозіумів тощо);
- засвоєння особливостей протокольного забезпечення діяльності дипломатичних представництв і окремих дипломатів;

- розуміння основних норм і засобів протокольного забезпечення зовнішньополітичних заходів України на високому та найвищому рівнях;
- оволодіння методами та засобами представницької роботи з дипломатичним корпусом структурних підрозділів з питань протоколу зовнішньополітичних відомств різних країн;
- засвоєння основних норм дипломатичного етикету як складової іміджу сучасного дипломата і ділової людини;
- розуміння основних церемоніальних норм в протокольній практиці України;
- вивчення основних норм ділового протоколу та етикету.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми. Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Історія міжнародного права», «Міжнародне публічне право», «Основи геополітики».

Кореквізити: «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Право міжнародних організацій», «Право європейського союзу» «Право зовнішніх зносин (в т. ч. дипломатична і консульська служба)».

Постреквізити: «Інституційне право Європейського Союзу», «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом», «Право Європейського Союзу в сфері юстиції та внутрішніх справ», «Європейський Союз в міжнародних відносинах».

Мова навчання – українська.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН 1 - знати нормативно–правову (національну та міжнародну) базу дипломатичного протоколу, історію її формування;

РН 2 - знати базові принципи дипломатичного протоколу, зокрема, «міжнародної ввічливості» та її складових;

РН 3 - знати основні поняття, терміни та категорії, що складають суть дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету;

РН 4 - розуміти методи та засоби дипломатичної комунікації, основні види документів дипломатичного листування;

РН 5 - розуміти специфіку протокольного забезпечення багатосторонньої дипломатії (міжнародних нарад, конференцій, симпозіумів тощо);

РН 6 - знати особливості протокольного забезпечення діяльності дипломатичних представництв і окремих дипломатів;

РН 7 - знати основні норми і засоби протокольного забезпечення зовнішньополітичних заходів України на високому та найвищому рівнях;

РН 8 - знати методи та засоби представницької роботи з дипломатичним корпусом структурних підрозділів різних країн;

РН 9 - уміти складати зразки основних видів документів дипломатичного листування з урахуванням протокольних вимог;

РН 10 - уміти складати підсумкові документи за результатами проведення дипломатичних бесід;

РН 11 - уміти моделювати схеми проведення різного роду представницьких заходів;

РН 12 - уміти оформляти різноманітні документи, пов'язані з дипломатичною діяльністю: візитні картки, запрошення на дипломатичні прийняття і відповіді на них тощо;

РН 13 - уміти розробляти програми візитів іноземних партнерів;

РН 14 - уміти моделювати схеми розсадки під час нарад, конференцій, переговорів,

офіційних та неофіційних прийнять.

**Розклад занять з навчальної дисципліни
для студентів денної форми навчання**

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1	1. Суть та історичні етапи становлення дипломатичного протоколу		
2	2. Дипломатія і дипломатичний протокол		
3	3. Протокольні правила призначення та відкликання глави та членів дипломатичного персоналу представництв	1. Суть та історичні етапи становлення дипломатичного протоколу <i>Література: 1,2;3, 11, 13</i>	Костянтин Багрянородний та його твір «Про церемонії візантійського двору». «Загальна інструкція для послів і резидентів, які знаходяться при іноземних дворах» в Речі Посполитій.
4	4. Дипломатичний корпус	2. Дипломатія і дипломатичний протокол <i>Література: 1,2;3, 4, 11</i>	Наукове підґрунтя дипломатичного протоколу.
5	5. Особисті візити і бесіди дипломатів	3.1. Заснування постійного дипломатичного представництва. Призначення глав дипломатичних представств <i>Література: 3, 4, 5, 6,</i>	
6	6. Дипломатичне листування	3.2. Підстави та наслідки припинення повноважень глави і персоналу постійного дипломатичного представництва <i>Література: 1- 3, 11, 12</i>	Обставини, що впливають на діяльність дипломатичний представництв (розірвання або тимчасове припинення дипломатичних зносин; збройний конфлікт між державами; докорінні соціальні чи політичні зміни; втрата міжнародної правосуб'єктності)

7	7. Дипломатичні прийоми	4. Дипломатичний корпус. Дипломатичне старшинство. <i>Література: 6-7, 11, 12</i>	
8	8. Міжнародна ввічливість держав	Колоквіум 5. Особисті візити і бесіди дипломатів <i>Література: 1-6, 11, 12</i>	Особливості дипломатичної мови (що говорить дипломат і що під цим розуміти).
9	9. Норми дипломатичного протоколу і етикету як складова іміджу сучасного дипломата	6.1. Документи зовнішнього дипломатичного листування <i>Література: 1-7</i>	Принцип взаємності у виборі форми письмового документа
10	10. Служба протокольного забезпечення	6.2. Зовнішньодипломатичне листування <i>Література: 1-7</i>	
11	11. Протокол міжнародних організацій та конференцій	7. Дипломатичні прийоми <i>Література: 1-7</i>	Нестандартні різновиди прийомів.
12	12. Національні особливості дипломатичного протоколу та етикету	8. Міжнародна ввічливість держав <i>Література: 1,2;3,7, 11</i>	Історія державного гербу України
13		9. Норми дипломатичного протоколу і етикету як складова іміджу сучасного дипломата <i>Література: 2-7, 12</i>	Панда-дипломатія Китаю
14		10. Служба протокольного забезпечення <i>Література: 2-7</i>	
15		Колоквіум 11. Протокол міжнародних організацій та конференцій <i>Література: 1-9,</i>	Особливості протокольного забезпечення діяльності неурядових міжнародних організацій.
16		12. 1. Протокольна практика деяких Європейських країн та США <i>Література: 5-7, 12</i>	Національно-культурні особливості та традиції
17		12.2. Особливості протоколу окремих країн Сходу <i>Література: 5-7, 12</i>	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних та матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над кейсами з питань діяльності банків і банківської системи;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів та заліку.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Дипломатичний протокол та етикет».

Інформаційне забезпечення курсу

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Конвенція про привілеї та імунітети Організації Об'єднаних Націй від 13 лютого 1946 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_150#Text
3. Конвенція про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН від 21 листопада 1947 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_170#Text
4. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048#Text
5. Конвенція про охорону персоналу Організації Об'єднаних Націй та зв'язаного з нею персоналу від 09 грудня 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_025#Text
6. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254#Text
7. Конвенція про спеціальні місії від 8 грудня 1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_092#Text
8. Віденська конвенція про консульські зносини від 4 квітня 1963 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047#Text
9. Конвенція держав-учасниць ГУУАМ про взаємне надання допомоги з консульських питань від 7 червня 2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_097#Text
10. Про дипломатичну службу: Закон України від 20 вересня 2001 р. № 2728-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>
11. Про дипломатичні ранги України: Закон України від 28 листопада 2002 р. № 253-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/253-15#Text>
12. Про затвердження Положення про Представництво Міністерства закордонних справ України на території України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2002 р. № 1050. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1050-2002-п#Text>
13. Про відкриття дипломатичних або консульських представництв України: Постанова Верховної Ради України від 3 березня 1993 р. № 3037-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3037-12#Text>
14. Про Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні: Указ Президента України від 10 червня 1993 р. № 198/93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198/93#Text>

Основна література

1. Вуд Д. Дипломатический церемониал и протокол Москва: Прогрес, 1976.

394 с.

2. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 143 с.
3. Молочков Ф. Ф. Дипломатический протокол и дипломатическая практика. Москва: Междунар. отношения, 1979. 256 с.
4. Ріяка В. О. Дипломатичний протокол : навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2006. 135 с.
5. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет : підруч. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. 2-ге вид., випр., Київ : Знання, 2012. 262 с.
6. Семилетников Н. А. Протокол международного и делового сотрудничества. Минск : Дикта, 2011. 200 с.
7. Чугаєнко Ю.О. Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет. Навчальний посібник. Київ: Національна академія управління, 2011. 164 с.
8. Новиков К. Дарча грамотність: за подарунками перших осіб можна було прослідкувати політичні тенденції їхніх держав: [дипломатія] // *Закон і бізнес*. 2006. № 42 (21-27 жовт.). С. 18.
9. Тимошенко Н. Нехтуючи прості істини: неймовірні помилки в очевидних ситуаціях під час офіційних прийомів і не тільки // *Політика і час*. 2002. № 5. С. 80-84.
10. Резніченко В. І. До витоків дипломатичного протоколу: деякі історичні аспекти // Вісн. "Міжнар. відносини". Вип. 25-28. 2003. С. 101-109.
11. Єфремова К. В., Маринів І. І. Визнання держави в сучасному міжнародному праві (на прикладі Косово)// *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2020. № 2 (15). URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Yefremova_Maryniv15.pdf
12. Єфремова К.В., Лобко М. С. Мистецтво дипломатичного протоколу як інструмент ділової комунікації. // *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2020. № 2 (15). URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Yefremova_Lobko15.pdf

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: відвідувати практичні заняття; систематично та активно працювати на лекційних і практичних заняттях; давати повну й ґрунтовну відповідь на питання; обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повно й переконливо наводити доводи при розв'язанні завдань; активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks_academicchnoyi_etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academicchnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Банківська система»

передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів передбачає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, есе, контрольна робота. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується загальна кількість набраних балів (максимально – 8 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 4 бали.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8.

Формою підсумкового контролю знань студентів з дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Питання для підготовки до заліку розміщено в АСУ та в «Планах практичних занять і завданнях для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Дипломатичний протокол та етикет».

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота	Підсумковий контроль	Підсум- кова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2			
max 8	max 8	max 8	max 4	max 4	max 8	max 60	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Дипломатичний протокол та етикет»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті (за модуль)	Max 8	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	6	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	4	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	2	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 8	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	7	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.

	6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	5	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	4	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Колоквіум	Max 4	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	3	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	1	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.

		2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 - 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	80 - 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 - 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	70 - 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 - 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	Не зараховано	35 - 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 - 34